

Presentatie policy paper financiering circulaire economie

Den Haag 16 januari 2018 - Kort verslag

Rens van Tilburg, directeur van het Sustainable Finance Lab (SFL), heet alle 200 aanwezigen van harte welkom. Een divers gezelschap dat de breedte van het onderwerp illustreert, met vertegenwoordigers van de Eerste- en Tweede Kamer, van diverse ministeries, waaronder I&W, EZK, Buza en Financiën, van verscheidene regeringsadviseurs als SER, WRR, CPB en PBL, alsook van verschillende financiële instellingen en uit de circulaire bedrijfspraktijk.

Ook namens het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat heet Marc Pruijn, programma manager 'Nederland Circulair in 2050', iedereen welkom. Eén dag eerder zijn de transitie agenda's gepresenteerd. Vol mooie circulaire business cases. Maar hoe kunnen we deze gefinancierd krijgen? Dat vergt extra denkkraft. Daarom heeft I&W gevraagd aan SFL en Circle Economy, die samen de afgelopen jaren al veel onderzoek hebben gedaan met circulaire ondernemers en hun financiers, om zich te buigen over de rol van de overheid.

Arnoud Boot, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en voorzitter van SFL, begint met een waarschuwing: juist omdat de circulaire economie zo noodzakelijk is moet goed nagedacht worden over wat zinvolle vormen van overheidsingrijpen zijn. Goede bedoelingen zijn niet genoeg. De overheid moet ankers verschaffen, daar gaat een diepgaande analyse aan vooraf. Loop niet achter de laatste hype aan. Want over een paar jaar moet alles dan weer anders en daar bewijs je de circulaire economie geen dienst mee.

Boot schetst een viertal knelpunten die maken dat er vanuit maatschappelijk oogpunt te weinig geïnvesteerd wordt in de circulaire economie. Er is niet één zilveren kogel. In de praktijk zal de overheid meerdere interventies moeten overwegen, waarbij zij telkens haar eigen tekortkomingen moet onderkennen en oog hebben voor de internationale ontwikkelingen.

Vanuit economisch oogpunt heeft het beprijzen van externaliteiten de voorkeur; het beprijzen van de nu ongeprijsde kosten van de winning en verwerking van grondstoffen en afval.

Een tweede mogelijkheid is om activiteiten met positieve externaliteiten te subsidiëren of daarin te investeren. De overheid kan ook haar inkoopmacht meer gebruiken, standaarden stellen en via wet- en regelgeving richting geven aan marktpartijen en zo de onzekerheid voor financiers verlagen.

Tot slot is het belangrijk de financiële sector te erkennen als een onmisbaar onderdeel van het innovatiesysteem. Hierin is verdere kennisontwikkeling nodig. Daarnaast moet de financiële sector zelf meer op de lange termijn worden gericht; korte-termijn prikkels in wet- en regelgeving moeten worden tegengegaan.

Belangrijk is nu de geformuleerde onderzoeksvragen te beantwoorden. Zoals een goede maat om circulariteit te meten. Neem de zich ontwikkelende plannen rond InvestNL. Korte termijn financiële rendementscriteria zouden daar minder van belang kunnen zijn. Maar welke criteria zijn dan wel nodig om de publieke winst inzichtelijk te maken?

Anne-Marie Rakhorst, duurzaam ondernemer en tevens voorzitter van de transitieagenda Consumptiegoederen, en Hans Stegeman, hoofd onderzoek Triodos IM en voormalig hoofdeconoom Rabobank Nederland, geven een eerste reactie. Naast complimenten voor het heldere overzicht van problemen en mogelijke oplossingen geven zij ook een aanvulling op de analyse.

Rakhorst zou graag zien dat het Nederlandse financieel landschap voor circulaire ondernemers beter in kaart wordt gebracht. Ook het overheidsinstrumentarium is vaak erg ondoorzichtig. Ga als overheid naar de ondernemers toe. Daar doet de transitieagenda Consumptiegoederen ook concrete aanbevelingen voor. Rakhorst benadrukt ook hoe de overheid met regelgeving de financiering kan lostrekken, bijvoorbeeld door de producentenverantwoordelijkheid uit te breiden. Tot slot beaamt Rakhorst het belang van gezamenlijk onderzoek van ondernemers, financiële sector, overheid en wetenschap naar de nieuwe bedrijfsmodellen van de circulaire economie.

Hans Stegeman pleitte voor een scherpere definitie van de circulaire economie. Dat geeft ook meer richting voor overheidsbeleid. Dat moet zich richten op het meest hoogwaardige hergebruik. Pas ook op voor de macro effecten, kijk niet allen naar het niveau voor de onderneming. Micro successen kunnen via lagere grondstofprijzen leiden tot een toename van grondstoffen gebruik, de *circular rebound*. Ook Stegeman ziet de noodzaak om meer inzicht te krijgen in de financieringspraktijk: hoe werkt de samenwerking in de keten uit op risico's en aansprakelijkheid? En als je wilt beleggen in circulair, hoe stel je dat vast? Een meetlat is tot nog toe ondoenlijk gebleken. Stegeman besluit met de internationale dimensie: Wat kun je doen in Nederland, bijvoorbeeld met het beprijzen van externaliteiten?

Deze laatste vraag leidde tot de nodig discussie. Waarbij vanuit de zaal werd aangegeven dat Nederland nu simpelweg te goedkoop is met bijvoorbeeld energiekosten. Bij een transitie horen ook verliezers. Ook is een systeem denkbaar waarbij de hogere lasten voor het veroorzaken van negatieve externaliteiten worden gecombineerd met subsidie voor de transitie.

Vragen waren er ook over wat er in de financiële sector zelf zou moeten gebeuren. Gaat het om kennis of attitude? En bij welke financiers? Hier ging Harald Friedl, directeur van Circle Economy, op in met de aankondiging van het *Circular Finance Lab* dat hij met SFL opstart om hier samen met alle betrokkenen de komende jaren verder onderzoek naar te doen.

De aanwezige Kamerleden geven aan veel inspiratie te hebben gekregen. De circulaire economie is een zeer korte paragraaf in het regeerakkoord, dat biedt veel ruimte! Nu is het zaak het financiële verhaal, en de rol van de overheid daarin, concreet te maken.